

2^ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΧΑΝΙΩΤΑΚΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
2^ο ΕΝΙΑΙΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Τίτλος : «ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ»

—Να γυρίσει ο χρόνος πίσω; Αδύνατο! Το μυαλό όμως ποιος μπορεί να το σταματήσει ν' αναπολεί; Κανείς.

Την ψυχή να συμπονά, να χαίρεται, να λυπάται; Κανείς.

Είναι η κρυφή δύναμη του κάθε ανθρώπου που τον περιχαράκωνει από τον περίγυρο και τον κάνει να νιώθει ελεύθερος.

Να σκέφτεσαι παιδί μου, να μη σβήνεις το παρελθόν, να θυμάσαι και ν' αγαπάς τους ανθρώπους σου που έφυγαν, γιατί μόνον έτσι θα ζουν αιώνια.

—Κάπως περίεργα μιλάς κυρ. Κωσταντή απόψε!

Τι είναι; Τι σου συμβαίνει;

—Να αγόρι μου, θυμήθηκα και' γω πολλά, που δεν μπορώ να τα κρατήσω μέσα μου άλλο, θέλω κάπου να τα πω. Πού ξέρεις ίσως κάτι σου μείνει και θελήσεις και συ να το πεις κάπου αργότερα και έτσι να μείνω και γω ζωντανός.

—Μα είσαι ζωντανός! Τι είναι αυτά που μου λες;

Μήπως δεν αισθάνεσαι καλά να ειδοποιήσουν οι γονείς μου έναν γιατρό;

—Μπα! Σήμερα είμαι καλύτερα από κάθε άλλη φορά. Αλλά να! Θέλω να μιλήσουμε για άλλα πράγματα, όχι μόνο για τα μαθήματα και τα προβλήματα της εποχής. Αυτά τα λέμε κάθε μέρα.

Ο Στέλιος ένας έφηβος δεκαέξι ετών ήταν η συντροφιά του κυρ. Κωσταντή.

Έμενε κι αυτός στο Θησείο απέναντι από το σπίτι του σε μία παλιά μονοκατοικία.

Ήταν ένα όμορφο σπίτι με μία αυλή γεμάτη λουλούδια, μικρό και νοικοκυρεμένο.

Το φρόντιζε ο κυρ. Κωσταντής, και κάθε πρωί έβγαινε στην αυλή του και πότιζε τα λουλούδια του.

Ζούσε μόνος του, μαγείρευε, ψώνιζε και δύο φορές την εβδομάδα ερχόταν μία ξαδέλφη του για να κάνει αυτά που δεν μπορούσε εκείνος.

Ήταν κάπως διαφορετικός από τους υπόλοιπους ηλικιωμένους που γνώριζε. Σοφό τον έλεγε, γιατί διάβαζε πολύ και το σπίτι του ήταν γεμάτο βιβλία.

Πρέπει να ήταν κοντά στα ενενήντα, όμορφος, ροδαλός, ασπρομάλλης με τα χρυσά γυαλάκια του.

Πήγαινε στο σπίτι του Στέλιου, συνήθως τις Κυριακές και τις γιορτές και τις περνούσαν όλοι μαζί.

Ήταν τόσο κοινωνικός, τόσο καλός...

—Κάπως έτσι γνώρισα τον κυρ. Κωσταντή και μεγαλώνοντας πήγαινα και γω σπίτι του.

Μου έλυne τις απορίες μου στα μαθήματα και μόλις τελειώναμε συζητούσαμε για διάφορα θέματα. Ήταν δάσκαλος και πριν συνταξιοδοτηθεί είχε γίνει επιθεωρητής.

Πόσο όμορφα ήταν την άνοιξη όταν κάναμε περίπατο στην Αγία Μαρίνα και στο Αστεροσκοπείο.

Έσκυβε και μου έδειχνε τ' αγριολούλουδα: «Να βλέπεις, έχουν κι αυτά ψυχή και πονάνε όταν τα κόβουμε...».

Πού να καταλάβω τι μου έλεγε: «Όταν Στέλιο παρατηρείς τη φύση γύρω σου είναι σαν να βλέπεις τον Θεό Σκεπτόμενο». «Δεν υπάρχει κάτι πανομοιότυπο, αυτό είναι που γεννά την αρμονία».

Λόγια σοφά που μου προξενούσαν δέος.

—Αλλά απόψε! Πόσο διαφορετικά είναι όλα! Παράξενη γαλήνη ανησυχητική!

Έχω αρχίσει και νιώθω ένα σφίξιμο στο στήθος, αλλά εκείνος είναι νηφάλιος.

Προσπαθούσα να κάνω κάποια ερώτηση, αλλά δεν έπαιρνα απάντηση.

Σηκώθηκε από την πολυθρόνα του που ήταν κοντά στο παράθυρο και με αργά βήματα πήγε στο γραφείο του και έβγαλε ένα ξύλινο σκαλιστό κουτί.

Όπως τον παρατηρούσα, σκέφτηκα ότι δεν ήξερα απολύτως τίποτα για κείνον. Δεν υπήρχε ούτε μία φωτογραφία στον τοίχο που να θυμίζει κάτι από το παρελθόν του.

Μόνο πίνακες ζωγραφικής ήταν κρεμασμένοι που τους είχε χαρίσει ένας φίλος του ζωγράφου.

Πήρε το κουτί στα χέρια του με ιερή ευλάβεια και το ακούμπησε στα πόδια του όταν ξανακάθισε στη συνηθισμένη του θέση.

Έβγαλε το μαντήλι του, το σκούπισε με πολλή προσοχή και έμεινε αρκετή ώρα να το κοιτάζει και 'γω να κοιτάζω εκείνον.

—Πιστεύεις Στέλιο ότι ένα κουτί μπορεί να χωράει μια ζωή;

A! Δεν είναι δύσκολο να το καταλάβεις. Ένα γύρισμα του κλειδιού και όλη η προηγούμενη ζωή μου θα βγει από μέσα.

Είχε αρχίσει να νυχτώνει, οι γονείς μου θ' ανησυχούσαν και διακριτικά ζήτησα την άδειά του για να τους ενημερώσω ότι θ' αργούσα.

Φαίνεται να χάρηκε που θα είχα αρκετές ώρες ακόμη στη διάθεσή μου.

Με κοιτάει στα μάτια μ' ένα βλέμμα βυθισμένο και ταυτόχρονα ξεκλειδώνει και το κουτί. Τα χέρια του ξαφνικά άρχισαν να τρέμουν.

—Κοίτα, παιδί μου, η ζωή μου ξεδιπλώνεται μπροστά σου. Δεν έχω μιλήσει σε κανέναν αλλά εσύ είσαι τόσο αθώος, που θα καταλάβεις περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο.

Έχω χρόνια ν' ανοίξω αυτό το κουτί, δεν ήθελα να φύγει τίποτα από μέσα. Εκεί είναι κλειδωμένη και η δική μου ψυχή.

Σ' ένα φάκελο υπήρχαν κάποιες φωτογραφίες που τις άπλωσε με τη σειρά πάνω στο ξύλινο τραπεζάκι. Κάποια γυαλιά, ένα ρολόι τσέπης, ένας σταυρός ασημένιος, ένα βελονάκι μ' ένα μικρό κουβαράκι από κόκκινη κλωστή, μια πένα, κάποια παράσημα... Μου δείχνει το ρολόι.

—Είναι το μοναδικό κειμήλιο που έχω από τον πατέρα που δεν γνώρισα.

Δουλεύει, μην το βλέπεις παλιό. Είναι από την Πόλη, που το είχε φέρει ο θείος μου και αδελφός του που σπούδαζε μαζί με τον Αθηναγόρα στη Μεγάλη του Γένους Σχολή. Δεν το χρησιμοποίησα ποτέ, φοβήθηκα να μην το χάσω και έτσι ξαναχάσω και τον πατέρα.

Ήμουν τριών χρονών και η αδελφή μου νεογέννητη όταν πέθανε το '18 από ισπανική γρίπη.

Ήταν μόνο 30 χρονών. Ένας υψηλός πυρετός και μετά από λίγες μέρες έφυγε. Και μένει μόνο η μάνα με τα δύο ορφανά. Φτώχεια και ορφάνια μαζί. Τα δύο μεγαλύτερα κακά. Πώς να πορευτεί, πώς να τα βγάλει πέρα.

Κι όμως ο Θεός δίνει τη δύναμη... ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Ήταν για μας και μάνα και πατέρας. Δούλευε τα χωράφια μας που πολλές φορές δεν έδιναν ούτε το σπόρο για την επόμενη χρονιά.

Έκανε τον αγωγάτη μεταφέροντας με τα δύο μουλάρια μας ανθρώπους και εμπορεύματα στα γειτονικά χωριά.

Έπλεκε και κάλτσες και τις πούλαγε στα πανηγύρια. Να το βελονάκι κι η κλωστή.

Δούλευε και στα σπίτια αυτών που είχαν κάποια οικονομική άνεση κι έτσι τα βολεύαμε κι εμείς.

Βέβαια η ζωή η τότε δεν είχε καμία σχέση με την τωρινή. Πολύ μικρά πράγματα μας γέμιζαν χαρά. Μία χούφτα σταφίδες, δύο λουκούμια κι όλος ο κόσμος ήταν δικός μας.

Μαζί μας έμενε και η γιαγιά μου από τη μεριά της μάνας. Μία καλή γυναίκα που ποτέ δεν έβγαζε κακό λόγο από το στόμα της.

Τα πεθερικά της ζούσαν με τον θείο μου σ' ένα άλλο χωριό αρκετά μακριά από το δικό μας.

Κι έτσι η μάνα πάλευε μονάχη να μας μεγαλώσει. Αδέλφια δεν είχε, ήταν μοναχοκόρη.

Μία μέρα θυμάμαι είχαμε πάει με τη γιαγιά στην εκκλησία του Ταξιάρχη ν' ανάψουμε τα καντήλια. Ήμουν δεν ήμουν τεσσάρων και είδα τη μάνα μου να περπατάει σκυφτή, φορτωμένη με κάτι βαρύ. Κατέβηκα στην πλαγιά και έτρεξα κοντά της.

—Τι είναι μάνα αυτό που κουβαλάς;

—Σταυρός Κωσταντή μου, δε βλέπεις; Πρέπει να τον βάλουμε στον τάφο του πατέρα. Αρκετά έμεινε έτσι...

Ήταν ένας μεγάλος πέτρινος σταυρός που της τον έφτιαξε ένας γέρος τεχνίτης στο διπλανό χωριό.

Απ' αυτό το σταυρό βρήκα ύστερα από σαράντα χρόνια που ξαναγύρισα στο χωριό μου τον τάφο του πατέρα μου στο εγκαταλελειμμένο νεκροταφείο του χωριού μας. Είδες αγόρι μου η μνήμη λειτουργεί αναδρομικά.

Όσο περνούσε η ώρα τόσο βάραινε και η ανάσα του...

Φοβήθηκα και τον ρώτησα πάλι μήπως χρειάζεται κάτι.

—Αχ! Βρε Στέλιο μου με βάρυναν οι αναμνήσεις μου. Καλές, αλλά περισσότερες οι κακές... Και κύλισαν τα χρόνια! Μεγάλωσα με στερήσεις πολλές, αλλά όταν είσαι παιδί δεν αντιλαμβάνεσαι και πολλά πράγματα.

Ξαφνικά βάζει τα γέλια. Γέλια από καρδιάς τρανταχτά. Μου δείχνει μία μεγάλη φωτογραφία. Ήταν ο ίδιος με τους συμμαθητές του στο σχολικό κήπο μαζί με τον δάσκαλό τους.

—Τον βλέπεις, είναι ο δάσκαλός μου που ειλικρινά εύχομαι ο Θεός να τον συγχωρέσει.

Ήταν ένας ψηλός, εύσωμος άντρας με βλέμμα αυστηρό και αγέλαστος. Και 'γώ βρε παιδί μου δάσκαλος ήμουνα και μάλιστα αυστηρός αλλά μόνο όταν έπρεπε. Αυτός όμως ήταν το κάτι άλλο. Όταν ερχόταν εκνευρισμένος από το σπίτι του είτε γιατί η καημένη η πεθερά του δεν του είχε κάνει φουσκάλες στον καφέ, είτε γιατί η γυναίκα του δεν του σιδέρωσε το πουκάμισο καλά, ξεσπούσε σε μας τα κακόμοιρα.

Όταν τον έβλεπα από μακριά να 'ρχεται μπορούσα να καταλάβω πώς θα ήταν η μέρα μας. Αν χτυπούσε με τη βίτσα του νευρικά τα χορτάρια στο δρόμο, η συνέχεια θα ήταν στα δικά μας ξυλιασμένα χέρια και γόνατα.

Αν όμως ερχόταν με αργό βήμα κι έπαιζε τη βίτσα στον αέρα, τότε όλα θα πήγαιναν καλά.

Αυτή τη βίτσα Στέλιο μου, μία μέρα, πιστεύοντας ότι κάνω κάποιο κατόρθωμα, την έπιασα και την πέταξα σ' ένα λάκκο με πλατάνια κάτω από το σχολείο.

Ο δάσκαλος ήταν στο γραφείο εκείνη την ώρα κι έτσι δεν με πήρε είδηση. Γυρνώντας βέβαια εκεί να δεις γλέντια. Ψάχνει από δω, ψάχνει από κει, πουθενά η βίτσα.

Καταλαβαίνεις τη συνέχεια...

Δέκα, δέκα παιδιά στην αυλή επί γονάτων πάνω στα χαλίκια για ένα τέταρτο...

Και τότε δεν υπήρχε περίπτωση να έρθει κάποιος γονιός να κάνει παράπονα. Αυτοί τον φοβόντουσαν περισσότερο από εμάς.

Με είδε ότι τον κοίταζα με τα μάτια γουρλωμένα και άρχισε πάλι να γελάει... Είχε έναν πολύ ωραίο τρόπο να μιλάει και να σε κάνει να τα ζεις και 'συ μαζί του.

—Πώς τα φέρνει όμως η ζωή... Ότι θέλει κάνει!

Κάποια στιγμή όταν είχα γίνει δάσκαλος και 'γω, εκείνος πέθανε. Σαν εκπρόσωπος των παλιών του μαθητών έπρεπε να βγάλω τον επικήδειο. Συγκινήθηκα βέβαια για τον χαμό του, γιατί ήταν αυτός που μου έμαθε τα πρώτα γράμματα.

Αλλά, παιδάκι μου, τι να σου πω, πολύ ξύλο.

Τελειώνει που λες η εξόδιος ακολουθία και έρχεται η ώρα να πάω κοντά στο μακαρίτη για να του πω δυο λόγια... Ξεκινάω και η ψυχή μου έτρεμε. Αισθάνθηκα όπως τότε που μ' έβαζες στον πίνακα να κάνω απ' έξω τον χάρτη της Αφρικής. Έριχνα κλεφτή ματιά προς τη μεριά του και ήταν σαν να τον ρώταγα : «Καλά τα λέω δάσκαλε; Θα με βαρέσεις;»

Ο Θεός να τον Αναπαύσει...

Η ώρα είχε περάσει και είδα τα μάτια του να βασιλεύουν.

—Κυρ-Κωσταντή, άντε να ξαπλώσεις και συνεχίζουμε αύριο.

Έτσι κι έγινε. Μάζεψε όλα τα πράγματα, τα ξανάβαλε με τη σειρά τους μέσα στο κουτί και το πήγε πάλι στη θέση του. Τον καληνύχτισα κι έφυγα. Ευτυχώς ξημέρωνε Κυριακή, σχολείο δεν είχα και έτσι θα μπορούσα να είμαι πάλι κοντά του.

Πηγαίνοντας σπίτι, διηγήθηκα στους γονείς μου αυτά που συνέβησαν στο σπίτι του κυρ-Κωσταντή.

Δεν περίμενα πως θα με άκουγαν με τόσο ενδιαφέρον και συγκίνηση.

Τον αγαπούσαν κι εκείνοι πολύ, ήταν δικός μας άνθρωπος...

Η μητέρα του έφτιαχνε πολλές φορές το γλυκό που του άρεσε, «Ρεβανί» το έλεγε. Όταν ήταν μικρός, τις Κυριακές στο οικοτροφείο της Πωγωνιανής που τελείωσε το Σχολαρχείο, ο μάγειρας έφτιαχνε αυτό το γλυκό.

Το ίδιο θα του έφτιαχνε και αύριο. Ο πατέρας μου θα πήγαινε το πρωί να πιουν μαζί τον καφέ τους και να του πάει και κανα δύο εφημερίδες για να μελετήσει.

Η ζωή του κυλούσε απλά και ήρεμα. Ποτέ δεν παραπονέθηκε για τίποτα κι ας ήταν τόσο μεγάλος. Δεν ήθελε να γίνει βάρος σε κανέναν και προσπαθούσε όσο

ήταν δυνατόν να τα βγάλει πέρα μόνος του. Δεν ξέρω, αν αυτό ήταν περηφάνια, εγωισμός ή αξιοπρέπεια.

ΙΔΡΥΜΑ

Κατά τις δώδεκα πήγα και ξάπλωσα. Ένιωθα μέσα μου μία απέραντη γαλήνη. Αυτός ο άνθρωπος μου έχει κάνει πολύ καλό. Με βάζει στο δρόμο να βλέπω τα πράγματα κάπως διαφορετικά!...

Στο μυαλό μου τριγύριζαν αυτά που μου έλεγε : «Να σκέφτεσαι παιδί μου, να μη σβήνεις το παρελθόν...», «τα λουλούδια έχουν ψυχή...»

Νιώθω στ' αλήθεια πολύ τυχερός που έχω έναν άνθρωπο ξεχωριστό να μου μαθαίνει τόσα πολλά!

Εημερώνοντας η άλλη μέρα με βρήκε από νωρίς στο πόδι. Ήθελα να τελειώσω με την επανάληψη των μαθημάτων, οπότε ελεύθερος θα είχα όλο το χρόνο για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε αυτά που χτες αφήσαμε στη μέση.

Ο πατέρας είχε ήδη πάει σπίτι του για να τον δει και να πιουν τον καφέ τους. Η μητέρα του έφτιαχνε το γλυκό του και μου είπε πως όταν ετοιμαστεί θα του το πάει και θα μείνει κανα δύο ώρες σπίτι του και μαζί με την ξαδέλφη του που θα είναι εκεί, θα του φτιάξουν λίγο το σπίτι, θα του στολίσουν τα βάζα με λουλούδια γιατί σήμερα ήταν η μεγάλη μέρα!!!

—Τι μεγάλη μέρα είναι αυτή βρε μητέρα; Δεν θα 'ρθει σήμερα να φάει μαζί μας;

—Όχι, αγόρι μου, μία φορά το χρόνο, την πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου μαζεύονται στο σπίτι του οι παλιοί συμπολεμιστές του, όσοι βέβαια ζουν, από το '40 και ξαναγυρίζουν πίσω στα παλιά. Μιλάνε, γελάνε, κλαίνε, θυμούνται...

—Πόσο θα' θελα να άκουγα και 'γω αυτά που λένε...

—Πιστεύω πως κι εκείνος θα το ήθελε πολύ. Ξέρεις πώς σε φωνάζει; Γέρο.

Το παιδί σου αξίζει πολύ, μου λέει συνέχεια, να του δώσεις όσα περισσότερα μπορείς...

Με μεγάλη ανυπομονησία ετοιμάστηκα και πήγα στο σπίτι του μεγάλου φίλου μου.

—Καλώς τον, μην μου πεις ότι θα φύγεις γρήγορα;

—Όχι, παππού! Μου βγήκε αυθόρμητα αυτή η λέξη από το στόμα μου.

Δεν είχα γνωρίσει τους παππούδες μου και ήθελα να είναι κάπως έτσι...

—Συγγνώμη κυρ - Κωσταντή μου ξέφυγε.

—Είναι η πιο ωραία λέξη που έχω ακούσει αγόρι μου και σ' ευχαριστώ. Θα το ήθελα να με φώναζες έτσι γιατί εγώ δεν είχα την τύχη να δω εγγόνια.

Γύρω στις έντεκα άρχισαν να 'ρχονται οι φίλοι του. Άνθρωποι αρχοντικοί, σεβάσμιοι.

Ο ένας του έφερε κρασί σπιτικό από το κτήμα του, ο άλλος πίτα που είχε φτιάξει η γυναίκα του. Ήρθε κι άλλος ένας με ένα μπουκέτο χρυσάνθεμα. Εγώ Κωσταντή σου έφερα αυτά απ' τον κήπο μου, η γυναίκα μου τα είχε φυτέψει, δεν πρόλαβε να τα δει ν' ανθίζουν, έφυγε πρώτη κι έμεινα εγώ σαν κούτσουρο...

Η μέρα ήταν καλή και έκατσαν έξω στη μικρή αυλή για να πιουν το καφεδάκι τους. Μ' έβαλε κι εμένα να κάτσω δίπλα του, αφού πρώτα με σύστησε στους φίλους του.

Ο κυρ-Κωσταντής είχε πάρει μαζί του το ξύλινο κουτί, το ακούμπησε στο τραπεζάκι... Οι άλλοι γέροντες τον κοίταζαν με απορία.

—Τι είναι τούτο πάλι; Τίποτα λίρες θα μας μοιράσεις; και γέλαγαν.

Εγώ που ήξερα το περιεχόμενο περίμενα με αγωνία τη συνέχεια.

—Εδώ μέσα είναι ένα κομμάτι της κοινής μας ζωής.

Κοιτάχτηκαν μεταξύ τους οι υπόλοιποι.

—Δηλαδή;

—Το κάθε τι στην ώρα του, λέει ο κυρ-Κωσταντής και ξεκίνησε να πίνει τον καφέ που έφερε η ξαδέρφη του.

Ανοίγει το κουτί ύστερα από λίγο και βγάζει ένα ζευγάρι γυαλιά με σπασμένο το χερούλι τους, ένα μελανοδοχείο και μία πένα.

—Καλά, ήξερα ότι σου αρέσει να μαζεύεις διάφορα, λέει ο κύριος Παύλος, αυτά όμως παραείναι παλιά αδερφέ μου... Αλλά για να το κάνεις κάτι θα ξέρεις.

—Είναι του μπάρμπα-Χαράλαμπου.

—Ποιανού Χαράλαμπου ρε Κωσταντή, τι μας λες τώρα;

—Του διοικητή μας, ντε, του Κατσιμήτρου.

Πετάχτηκαν και οι τρεις φίλοι απάνω σαν στρατιώτες που είχαν μπροστά τους τον ανώτερό τους.

—Του μπάρμπα-Χαράλαμπου!!!...

—Ναι, αυτού του σπουδαίου ανθρώπου που δεν εφάρμοσε την εντολή για οπισθοχώρηση από το Καλπάκι και ανασυγκρότηση των δυνάμεών του στην Άρτα.

Αυτός έμεινε εκεί και απέκρουσε τους Ιταλούς με τους στρατιώτες του. Μ' εσάς, εμένα και τους άλλους συντρόφους μας. Τον θυμόσαστε πώς ήταν αεικίνητος με σπινθηροβόλο βλέμμα. Αν και ήταν μικροσκοπικός η καρδιά και το μυαλό του ήταν τεράστια...

Αυτό το μυαλό μας έσωσε και από άλλη μεγαλύτερη καταστροφή. Είμαι σίγουρος ότι αυτό δεν πρέπει να το ξέρετε.

—Για λέγε μας, εσύ σαν υπασπιστής του κάτι παραπάνω ξέρεις.

(Ήταν έφεδρος ανθυπολοχαγός τότε και ο αείμνηστος Κατσιμήτρος τον είχε δεξί του χέρι).

.....

Ο Σπυρίδωνας, ο δεσπότης των Ιωαννίνων και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος ήθελε να αποξηράνει τη βαλτώδη περιοχή που ήταν κοντά στη μονή Βελλά στο Καλπάκι. Ο Κατσιμήτρος αντέδρασε με σθένος σ' αυτήν την απόφαση.

—Όχι, μακαριώτατε, θα τ' αφήσεις έτσι όπως είναι...

—Δεν θα κάνεις εσύ κουμάντο στην περιουσία της Εκκλησίας, να κοιτάς τους στρατιώτες σου και τη δουλειά σου!

—Μ' αυτό κοιτάω και γι' αυτό επιμένω... Αν μας επιτεθούν οι Ιταλοί θα περάσουν από 'δω. Την περιοχή δεν την ξέρουν όσο εμείς, θα κολλήσουν εκεί μέσα... Ε! και τα υπόλοιπα άστα σε μένα.

—Έτσι και 'γινε, θυμάστε!!

Είχε εκνευριστεί πολύ από την έντονη λογομαχία. Του φύγανε τα γυαλιά απ' τα μάτια του, σπάσανε, κι εγώ τα μάζεψα. Η πένα, το μελανοδοχείο φύγανε από το τραπέζι του κι αυτά τα πήρα. Κι είναι εδώ μπροστά σας τώρα...

Οι άλλοι κοιτάχτηκαν πάλι μεταξύ τους. Κάποιος σκούπισε τα μάτια του λέγοντας : «Πόσα πράγματα έχουν συμβεί που ο κόσμος δεν τα ξέρει. Πόσοι ήρωες

υπήρξαν που ούτε καν αναφέρονται; Κι όμως ο ρόλος τους στην ιστορία μας ήταν τεράστιος...»

Περνούσε η ώρα με ενδιαφέρουσες συζητήσεις.

Έφτασε κιόλας μεσημέρι, στρώθηκε το τραπέζι μέσα στην τραπεζαρία.

Είχε αρχίσει να κάνει λίγο ψύχρα.

Αρνάκι με πατάτες και τυρόπιτα ήταν τ' αγαπημένα φαγητά όλων. Η Ελένη τα είχε φροντίσει όλα τόσο καλά.

Η ευχή του Κυρ-Κωσταντή ήταν «Ν' ανταμώσουμε με το καλό».

Έφαγα κι εγώ μαζί τους, αλλά ένιωσα τόσο μικρός ανάμεσα σ' αυτούς τους ανθρώπους που έγγραφαν σελίδες στην ένδοξη ιστορία της πατρίδας μας.

Αλλά δυστυχώς όλα τα ωραία τελειώνουν πολύ γρήγορα. Ήρθε η ώρα του αποχαιρετισμού. Φιλήθηκαν σταυρωτά κι ευχήθηκαν να' ναι όλοι πάλι και του χρόνου μαζί.

Τα μάτια του Κυρ-Κωσταντή έκλειναν, έκατσε στην πολυθρόνα του κι αποκοιμήθηκε. Έφυγα κι εγώ σιγά-σιγά να μην τον ξυπνήσω.

Κατά τις 6 το απόγευμα χτυπάει το τηλέφωνο. Εγώ έκανα άλλη μία επανάληψη στα μαθήματα της επομένης και θα πήγαινα κάνα σινεμά με τους φίλους μου. Μου είπε ο πατέρας μου ότι είναι για μένα το τηλεφώνημα.

—Στέλιο, θέλεις να σου πω ένα παραμύθι; Ήταν εκείνος. Δεν του αρνήθηκα, απλά ακύρωσα το ραντεβού μου.

Οι φίλοι μπορούν να περιμένουν.

Εκείνος όμως μπορεί;

Καθόταν ακόμη στην ίδια θέση, εκεί που τον άφησα το μεσημέρι.

Η ξαδέλφη του είχε φύγει κι αυτός με περίμενε.

—Κάτσε παιδί μου, εδώ κοντά μου.

—Ναι, παππού;

—Θέλεις να σε κεράσω κάτι; Λίγο απ' αυτό το ωραίο ραβανί της μαμάς σου; Αν φας εσύ θα φάω και 'γω. Μου αρέσουν πολύ τα γλυκά αλλά δεν κάνει να τρώω, σήμερα όμως η όρεξή μου το τραβάει...

Έκανε να σηκωθεί απ' την πολυθρόνα αλλά δεν μπορούσε.

«Είναι απ' τα νιάτα Στέλιο μου και χαμογέλασε».

Έβαλα εγώ το γλυκό και νερό σ' έναν δίσκο και τα πήγα μέσα.

—Ευχαριστώ εγγονέ! Έλα κάτσε κοντά μου, θέλω να σε χαρώ.

Το απολάμβανε το γλυκό κι εγώ το ίδιο. Αφού τελειώσαμε, τον ρώτησα για το παραμύθι που θέλει να μου πει..

—Και τι παραμύθι! Θα σου το πω, το πήρα απόφαση. Είναι όμως κάπως διαφορετικό από τ' άλλα.

—Σ' ακούω παππού είμαι όλος αυτιά.

Πριν αρχίσει μου δείχνει μία κιτρινισμένη απ' το χρόνο φωτογραφία.

Ήταν μια όμορφη νέα γυναίκα, μάλλον μαυροφορεμένη, δεν μπορούσα να διακρίνω καλά και δύο μικρά παιδιά. Ένα αγόρι κι ένα κορίτσι. Και ξεκινάει αργά με τρεμάμενη φωνή.

—Την είδες αυτή τη γυναίκα; Μαρία την έλεγαν.

Ήταν δεν ήταν 30 χρονών η Μαρία, ψηλή, όμορφη και πάντα ντυμένη στα μαύρα.

Περπατούσε κρατώντας τα δύο παιδιά της από το χέρι, με τα μάτια θλιμμένα, να κοιτάζουν αφηρημένα. Άντρας δεν υπήρχε. Χάθηκε νέος. Είχε μαζί και τη μάνα της, γριά κι αυτή αλλά ήταν μια συντροφιά.

Συγγενείς υπήρχαν σε άλλο χωριό αρκετά μακριά από το δικό της.

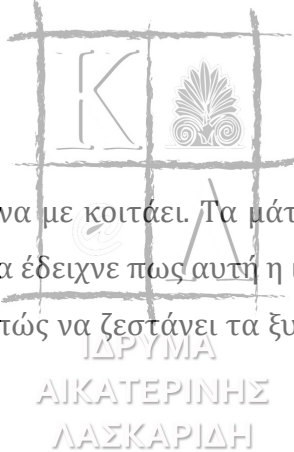
Δούλεψε σκληρά για να τα καταφέρει να μεγαλώσει αυτές τις δύο ψυχές που έφερε στον κόσμο. Είχε γεράσει πρόωρα αλλά ήταν τόσο όμορφη!

Τα λυπόντουσαν τα ορφανά οι χωριανοί, τους έδιναν ρουχαλάκια, ψωμί, λίγο γάλα.

Μήπως είχαν κι αυτοί να δώσουν παραπάνω;

Αλλά εκείνη ήταν περήφανη, δεν ήθελε να τη λυπούνται.

Η ζωή της φέρθηκε σκληρά, υπερέβαλε όμως τον εαυτό της για να μην νιώσουν τα παιδιά τη φτώχεια και την ορφάνια.

Συνέχισε να μιλάει, χωρίς να με κοιτάει. Τα μάτια του βρίσκονταν στο κενό κι ένα ελαφρύ τρέμουλο στα χέρια έδειχνε πως αυτή η ιστορία τον αφορούσε άμεσα.

Και είχε κρύο πολύ, χιόνι, πώς να ζεστάνει τα ξυλιασμένα χεράκια των παιδιών της.

Πάντα όμως κάτι έβρισκε.

Αναβε το τζάκι, έστρωνε τη φλοκάτη μπροστά και τα 'παιρνε αγκαλιά.

Τα τάζε κάποια σούπα με τραχανά, λίγο γάλα ζεστό και μετά τα σκέπαζε μ' ένα χοντρό χράμι. Εκείνη μαζεύοντας τα συντρίμμια της καρδιάς της τους έλεγε όμορφες ιστορίες και τα παιδιά με γαληνεμένα τα προσωπάκια τους αποκοιμιόντουσαν.

Έτσι πέρναγαν οι μέρες... Φτωχικά αλλά με τόσο αγάπη.

Έφυγε ο βαρύς χειμώνας. Δειλά-δειλά βλάστησαν τα πρώτα χορταράκια. Τα δέντρα έβγαλαν κι αυτά φύλλα. Τα παιδιά ξεθάρρεψαν κι άρχισαν να τρέχουν και να παίζουν στα ξέφωτα και τις αλάνες.

Ένα περίεργο πράγμα συνέβαινε εκείνα τα χρόνια. Όλα τα παιδιά ήταν πολύ αγαπημένα.

Έπαιζαν μαζί, μοιραζόντουσαν τα ζαχαρικά που είχαν, έτσι λέγανε τις καραμέλες τότε, και τα μεγαλύτερα μάθαιναν στα μικρότερα διάφορα παιχνίδια της εποχής.

—Μήπως κουράστηκες Στέλιο, θέλεις να σταματήσω;

—Σε παρακαλώ συνέχισε, μη σταματάς, συνέχισε...

Στο χωριό υπήρχε ένας νέος άντρας, ήταν ο τσομπάνης της περιοχής. Αυτός μάζευε τα γίδια που είχε η κάθε οικογένεια και τα πήγαινε στη βοσκή. Τα βράδια κοιμόταν σε μία καλύβα λίγο πιο κάτω από το σχολείο. Τα χέρια αυτού του ανθρώπου έπιαναν πολύ. Όταν τελείωνε από τη βοσκή και τα γίδια πήγαιναν στα μαντριά τους, μάζευε τα παιδιά και τα μάθαινε να χτίζουν εκκλησίες με πετρούλες και λάσπη, τους έλεγε διάφορες ιστορίες, τα μάθαινε να τραγουδούν και να χορεύουν. Αυτός έπαιζε πολύ ωραίο κλαρίνο και τα παιδιά έκαναν έναν κύκλο γύρω του.

Ευτυχισμένες μέρες... ξέγνοιαστες. Δυστυχώς όμως η χαρά δεν κρατάει για πολύ!

Ένα σούρουπο όπως γύρισε, πήγε στην καλύβα του, ετοιμάστηκε για τον εσπερινό και κρέμασε στον τοίχο το όπλο του, που πάντα το 'παιρνε μαζί του για τον φόβο των λύκων.

Άφησε την πόρτα μισάνοιχτη και πήρε το μονοπάτι για την εκκλησία. Τα παιδιά τον ακολούθησαν τρέχοντας. Μόνο δύο, τα πιο μικρά, είχαν μείνει πίσω. Ήταν δύο αγαπημένα ξαδέλφια, ένα αγόρι και ένα κοριτσάκι.

Είδαν την πόρτα της καλύβας ανοιχτή. Μπήκαν μέσα. Το μάτι του αγοριού πήγε κατευθείαν στο όπλο.

Το πήρε στα χέρια του, το περιεργάστηκε. Το στρέφει στην ξαδερφούλα του. —Θέλεις να παίξουμε; Να κάνεις εσύ το λύκο και 'γω να σε κυνηγάω να σε σκοτώσω;

Με χαρά δέχτηκε η μικρή. Που να' ξερε τι την περίμενε.

Το στρέφει πάνω της και χωρίς να καταλάβει τι κάνει, το χέρι του πήγε στην σκανδάλη.

Την τραβάει και ένα βόλι ρίχνει κάτω τη Λενούλα. Αίματα πετάχτηκαν πάνω του.

Τρομαγμένο βάζει τις φωνές και σε λίγη ώρα μαζεύτηκαν όλοι οι χωριανοί για να δουν τι συμβαίνει.

Παίζαμε με το όπλο, είπε, και ξαφνικά η Λενούλα έπεσε κάτω και δεν μου μιλάει. Δεν ήξερε τι είχε συμβεί...

Παραμερίζοντας τον κόσμο μπαίνει μέσα στην καλύβα μία γυναίκα κρατώντας το γιο της από το χέρι.

Ήταν η μάνα της...

Με το ξέπνοο κορμάκι της κόρης της αγκαλιά, η χαροκαμένη μάνα γυρνάει στο σπιτικό της.

Τι να πει και τι να κάνει...

Ο αδελφός της λίγο μεγαλύτερος πάει κοντά της σαν χαμένος.

Της μιλάει, απόκριση δεν παίρνει, χάνεται σε μία γωνιά και τα μάτια του δείχνουν ένα τεράστιο «γιατί».

Από τότε κάθε βράδυ στο χωριό ακουγόταν η φωνή της μάνας που φώναζε την κόρη της.

Τα λογικά της είχαν σαλέψει και το μικρό τ' αγόρι προσπαθούσε να τη συνεφέρει.

Ύστερα από λίγες μέρες ήρθε και το άλλο μαντάτο.

Ο ξάδελφος, που άθελά του έγινε φονιάς, έπεσε σ' ένα γκρεμό και σκοτώθηκε.

Δύο ψυχές χαμένες, από την απερισκεψία ενός ανθρώπου που δεν μπορούσε ποτέ να φανταστεί αυτό το κακό που θα γινόταν.

Ο Κυρ-Κωσταντής βαριανάσαινε και έκλαιγε...

—Έλα τώρα παππού, αυτά πάνε, πέρασαν, μην κλαις...

—Τίποτα δεν πάει αγόρι μου.

Μου ξαναδείχνει τη φωτογραφία.

—Αυτή είναι η μάνα μου και το κοριτσάκι η Λενούλα, η αδελφή μου... Τα υπόλοιπα τα καταλαβαίνεις.

—Εσύ είσαι το αγόρι, παππού;

—Εγώ είμαι.

—Δηλαδή το παραμύθι που μου είπες είναι η ίδια σου η ζωή;

—Ποιος σου είπε Στέλιο μου πως η ζωή του καθενός μας δεν είναι ένα παραμύθι; Άλλοτε με ωραίο τέλος και άλλοτε με θλιβερό.

—Τι απόγινε η μάνα σου; Έζησε; Συνήλθε;

—Έζησε, έζησε... Με μεγάλωσε, με σπούδασε, με έκανε δάσκαλο. Την πήρα μαζί μου στην Αθήνα, στο σπίτι αυτό εδώ. Πέθανε όμως το '40. Εγώ ήμουν στον πόλεμο στην πρώτη γραμμή. Ευτυχώς μαζί της ήταν η μικρανιψιά της, την γνωρίζεις, είναι η ξαδέλφη μου που έρχεται και με φροντίζει. Δεν την είδα αγόρι μου και την αγαπούσα πολύ, δεν μπορώ να την ξεχάσω...

Προσπαθεί να σηκωθεί από την πολυθρόνα του, δεν μπορεί, ξανακάθεται.

Δεν θέλει να τον βοηθήσω... Μαζεύει τα πράγματά του, την περασμένη του ζωή και τα κλείνει μέσα στο κουτί.

—Το θέλεις Στέλιο;

Δεν μπορώ να σου πω τίποτα άλλο. Και' χω τόσα πολλά...Ότι θελήσεις ψάξε να το βρεις εδώ μέσα. Εμένα δε μου χρειάζεται πια. Τώρα είμαι πιο ήρεμος...

Πετάχτηκα πάνω, πήρα το κουτί και το κράτησα στην αγκαλιά μου.

—Μα γιατί δεν το κρατάς εσύ παππού;

—Γιατί δεν θέλω να χαθεί, να ξεχαστεί. Εσύ είσαι ο μικρός μου φίλος, ο εγγονός μου. Μπορεί και' συ να το χρειαστείς...

Τα τελευταία του λόγια ήταν κάπως μπερδεμένα...

Του μιλούσα, δεν απαντούσε. Ειδοποίησα τους γονείς μου φοβισμένος.

Έτρεξαν γρήγορα, κάτι είπαν μεταξύ τους και η μητέρα μου έκανε μία κίνηση με το χέρι της στο πρόσωπό του.

Σαν να του έκλεισε τα μάτια, έτσι μου φάνηκε...

Σε λίγο ήρθε ο γιατρός και πιστοποίησε το θάνατό του. Ανακοπή μας είπε... Ήρθαν και τον πήραν για να τον ετοιμάσουν για το μακρινό του ταξίδι.

Έφυγαν όλοι, έμεινα τελευταίος. Κρατώντας το κουτί στην αγκαλιά, βγήκα έξω κι έκλεισα τη σιδερένια πόρτα πίσω μου.

«Καληνύχτα παππού».

«Καληνύχτα αγαπημένε μου φίλε».

«Θα σε θυμάμαι και θα σ' αγαπάω, δεν θα σβήσω τίποτα, έτσι δεν μου έλεγες;»

«Δεν θα πεθάνεις παππού».

Μου φάνηκε πως τον είδα μπροστά μου να χαμογελάει...

Του κούνησα το χέρι.

«Ωρα σου καλή!»

Υ.Γ. Η αναφορά σε ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα, είναι από διηγήσεις του παππού μου, που υπηρέτησε στον πόλεμο του '40, λοχίας της 8^{ης} μεραρχίας.